

جنبش روسی در مخالفت با پوتین: تجسم روسیه‌ای دیگر

چشم‌انداز و انگیزه

دیمیتری مدودف می‌گوید: «باور دارم که تنها گزینه صحیح از طرف (حزب روسیه متحد) گنکره این است که از کاندیداتوری نخست وزیر ولادیمیر پوتین برای ریاست جمهوری فدراسیون روسیه حمایت کند.»¹ ماه سپتامبر ۲۰۱۱ بود، و نزدیک به چهار سال از ریاست جمهوری مدودف می‌گذشت - چهار سال شعار درباره اصلاحات، مدرن سازی، و حتی «دموکراسی واقعی».² اکنون اما شکی باقی نمانده بود که این شعارها از ابتدا توخالی بوده. پوتین پوزخند می‌زند: «از چندین سال پیش به این توافق دست یافته‌ایم.» بدین ترتیب تایید می‌کند که ریاست جمهوری مدودف قطعاً طرحی بوده برای دور زدن ممانعت قانون اساسی بر سه دوره ریاست جمهوری متوالی.³ پوتین از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۸ رئیس جمهور بوده، و اکنون روس‌ها متوجه شده‌اند که ممکن است تا سال ۲۰۲۴ در کرملین بماند - زمانی که بسیار طولانی‌تر از زمامداری دیگر رهبران روسیه از دوره ژوزف استالین به این طرف است.

ولادیمیر پوتین و دیمیتری مدودف

موج نارضایتی تمامی کشور را فرا گرفت. بسیاری که امیدوار بودند «مدودف رئیس جمهوری واقعی خواهد بود ... که ممکن است شاهد دموکراسی واقعی باشیم» اکنون در «نقطه بی بازگشت» قرار داشتند.⁴ نارضایتی هر روز بیشتر می‌شد چون «مردم می‌دیدند که رهبری کشور فرییشان داده ... چهار سال فرییشان داده.»⁵ چشم انداز ریاست جمهوری دوازده ساله پوتین هراس انگیز بود؛ یک روس جوان می‌گوید: «نمی‌خواهم تمام عمرم فقط رئیس جمهوری پوتین را ببینم!»⁶ این نقطه عطفی بود که آتش مخالفت را دوباره روشن کرد.

در ابتدای انتخابات پارلمانی، در دسامبر ۲۰۱۱، که عموماً تصور می‌شد به نفع حزب روسیه متحد پوتین دستکاری می‌شود، موج بی‌سابقه اعتراضات خیابانی آغاز شد. یکی از معترضان گفته بود: «تازه متوجه شده‌ایم آنطوری که به ما گفته اند مردم همه شایسته پوتین نیستند. فهمیده‌ایم که تنها نیستیم ... پادشاه لخت است!»⁷ ده‌ها هزار روس با روبان‌های سفید، که سمبل جنبش شد، بیرون آمدند و شعار دادند: «روسیه بدون پوتین!» پس از انتخاب دوباره پوتین در ماه مارس ۲۰۱۲ تعداد بیشتری برای اعتراض به خیابان آمدند.

با وجود سخت‌گیری‌های پس از آن اعتراضات بر مخالفان، افشار گوناگونی از مردم به طور پیوسته حرکت به سوی روسیه‌ای متفاوت را ادامه داده‌اند. به گفته رهبر مخالفان، الکسی ناولنی (Alexei Navalny)، «می‌خواهم زندگی در این کشور را تغییر دهم. می‌خواهم روش حاکم بر کشور را تغییر دهم. می‌خواهم کاری کنم که صد و چهل میلیون نفری که در این کشور زندگی می‌کند، که نفت و گاز از زمینش بیرون می‌زند، در فقر و سیه‌روزی نباشند و مثل کشوری اروپایی زندگی خوبی داشته باشند.»⁸

اهداف

جنبش علیه پوتین زوایای گوناگونی دارد: تلاش برای آگاهی ملی از فساد فراگیر، تلاش برای روشن‌سازی نقش نظامی روسیه در اوکراین و سوریه، فعالیت برای نمایان کردن تقلب در انتخابات، و فعالیت برای حفظ محیط زیست در مقابل طرح‌های دولتی و اگذاری جنگل و رودخانه‌ها به هزار فامیل (الیگارشی) نزدیک به دولت. بستر اتحاد این تلاش‌ها این عقیده است که نهایتاً، چنان که ناولنی می‌گوید، موفقیت «بدون تغییر جدی سیاسی» ممکن نیست.⁹

فساد، مساله‌ای که تمام روسیه را تحت تاثیر قرار می‌دهد، مرکز توجه جنبش ضد پوتین بوده است. در واقع شهرت ناولنی با بررسی فساد، و تلاش برای اثبات آن آغاز شد. «چه دزدیده شده، دزد که بوده، پول کجا رفته، و چه کسی در دولت مسئول آن است.»¹⁰ ناولنی به این منظور سهام اندکی از شرکت‌هایی همچون ترانس‌نفت (Transneft)، شرکت انحصاری حمل و نقل نفت دولتی، را خریداری کرد تا به مدارک مالی مورد نیازش دست پیدا کند.¹¹ گزارش‌های آنلاین ناولنی توجه روس‌ها را جلب کرد، و وبسایت روس‌پیل (RosPil)، که در سال ۲۰۱۰ راه اندازی شده، در گامی دیگر مردم عادی را به دیدبان‌های فساد دولتی تبدیل کرد. این وبسایت به خواننده اجازه می‌دهد که مدارک خرید دولتی را برای بررسی بارگذاری کنند، مدارکی مانند خرید معادل شصت هزار دلار پالتوهای پوست سمور که مقامات سن پترزبورگ ادعا می‌کردند برای بیماران یک آسایشگاه روانی تهیه شده.¹² کاربران هزاران شکایت به «سازمان فدرال مبارزه با انحصار» فرستاده‌اند که در نتیجه آن، در عرض تنها سه ماه، قراردادهایی دولتی در مجموع با ارزش هفت میلیون دلار لغو شده است.¹³

The image shows a screenshot of the RosPil website. At the top, there is a search bar and navigation links for 'RosPil', 'Media', 'Organizations', and 'About the site'. Below the search bar, there are several news items with titles and prices in rubles. For example, one item is titled 'Страхование запуска и эксплуатации на орбите космического аппарата' with a price of 1.2 млрд руб. Another item is 'Федеральная государственная информационная система территориального планирования' with a price of 140 млн руб. There is also a section for 'Содержание тех. средств организации дорожного движения в Санкт-Петербурге' with a price of 147 млн руб. On the right side, there is a large number '1 620 980 000 руб.' and a smaller number '337 540 000 руб.' with arrows indicating a range. At the bottom right, there is a red button that says 'НУЖНА ВАША ПОМОЩЬ' with a phone number '41001859832724'.

وبسایت دیدبان انتخابات ناولنی، به نام روس‌پیل

گروه‌های دیگر برای روشن‌گری در مورد تقلب در انتخابات فعالیت می‌کنند. گریگوری ملکونیانتس (Grigory Melkonyants)، قائم مقام تنها سازمان مستقل ناظر بر انتخابات موسوم به گولوس (Golos)، پیش از انتخابات پارلمانی سال ۲۰۱۱ نقشه‌ای دیجیتالی راه اندازی کرد که می‌توانست وجود تقلب را در لحظه ثبت کند.¹⁴ با وجود اینکه (هواداران دولت) با وارد کردن اطلاعات اشتباه قصد داشتند وبسایت را از دسترس خارج کنند، این نقشه به سرعت به یکی از بیست وبسایت محبوب روسیه تبدیل شد.¹⁵ در زمان انتخابات هفت هزار گزارش تقلب در تمامی کشور به ثبت رسید.¹⁶ این‌ها همراه دیگر گزارش‌های تقلب دستمایه‌ای شد برای اعتراضات گسترده پس از انتخابات. به گفته ملکونیانتس «آن‌هایی که بیشتر حتی رای هم نمی‌دادند به شهروندانی تمام عیار تبدیل شدند، شهروندانی آگاه از حقوق خود.»¹⁷

در سال‌های اخیر، پس از حمله نظامی روسیه به اوکراین و انضمام کریمه، و نیز حمله نظامی به سوریه به طرفداری از رئیس‌جمهور بشار اسد، کنشگران مبارزه دیگری را با دستگاه تبلیغاتی پوتین شروع کرده‌اند. هدف آنها مقابله با بیانیه‌های کرملین است که اعلام می‌کند نیروهای روسی در شرق اوکراین یا در خاک سوریه حضور ندارند. پوتین برای اینکه داستانی که از حوادث روایت می‌کند - یعنی اینکه سربازان روس داوطلبانه در شرق اوکراین فعالیت می‌کنند - درست درآید، آمار کشته شدگان نظامی در زمان صلح را از اسرار دولتی اعلام کرده است. کنشگران مصمم‌اند که حقیقت را افشا کنند. یکی از آنها می‌گوید: «وارد جنگ اطلاعاتی با دشمن شده‌ایم، دشمنی که از قضا [دولت روسیه] است.»¹⁸ گروه‌هایی مانند کارگو ۲۰۰ (Cargo 200)¹⁹ با بررسی پست‌های مراسم سوگواری خانواده‌های سربازان روس در رسانه‌های اجتماعی، و نیز عکس قبر سربازان و کامیون‌هایی که اجساد را از اوکراین به روسیه منتقل می‌کند، فهرستی از کشته‌شدگان تهیه کرده‌اند.²⁰ کنشگران همچنین از نقشه‌های ماهواره‌ای و رسانه‌های اجتماعی برای مکان‌یابی نیروهای روسی در سوریه استفاده کردند و طرح پوتین را در «جنگ دوسطحی (هیبریدی)، یعنی هنگامی که سطحی از جنگ روشن و رسمی است و سطحی از آن سربسته و غیررسمی»²¹ افشا می‌کنند. بوریس نمتسف (Boris Nemtsov)، رهبر مخالفان که به قتل رسید، درست در همان روز قتل خود خشم‌اش را از مرگ پنهان سربازان روس در اوکراین چنین بیان کرده بود: «آقای پوتین، چرا سربازان روس کشته می‌شوند، در حالی که شما رویشان خط می‌کشید و به دروغ می‌گویید که این سربازان در جنگ شرکت ندارند؟ فرمانده کل قوا چطور می‌تواند روی این سربازان خط بکشد؟ چطور جرات می‌کنید با این حال فرمانده کل قوا باقی بمانید؟»²²

سربازان بی‌نشان در سیمفروپل (Simferopol)، پایتخت کریمه

مسائل سیاسی انگیزه فعالیت روس‌های شهرنشین تحصیل کرده است، اما در قلب کشور مسائل اقتصادی و محیط زیست است که مردم را به فعالیت وا می‌دارد. مثلاً از سال ۲۰۱۲، ساکنان منطقه حاصلخیز «خاک سیاه» در جنوب غرب روسیه علیه پروژه معدن نیکل مبارزه می‌کنند که تحت حمایت کرملین است و گفته می‌شود تبدیل به «بلای واقعی محیط زیستی» خواهد شد.²³ به گفته یکی از اهالی: «مردم واقعا نمی‌فهمند چرا خودشان و زمینشان باید به خاطر منافع تاجران سرمایه‌داری که اینجا هم زندگی نمی‌کنند تباہ شود.»²⁴

در این بین قیمت نفت و ارزش روبل نزول کرده و مشکلات اقتصادی اعتراضات دیگری در پی آورده است. طرح مالیاتی تازه‌ای که در جهت منافع الیگارش‌های متحد با پوتین است، کامیون‌داران را به برنامه‌ریزی اعتراض سراسری و بستن بزرگراه‌ها ترغیب کرد - حرکتی غیرمعمول از طرف نهادی محافظه‌کار که به صورت سنتی بخشی از پایگاه حمایتی پوتین بوده است. یکی از کامیون‌داران گفته است: «مقامات می‌خواهند همه چیز را از ما بگیرند. می‌خواهند درآمدی را که به سختی به دست آورده‌ایم بگیرند تا جیب‌های خودشان را پر کنند.»²⁵ چند روز پیش از آغاز اعتراضات دولت لغو افزایش مالیات را اعلام کرد.²⁶ با این حال معضلات روزمره اقتصادی در زندگی روس‌ها به افزایش مخالفت‌ها انجامیده، و واضح است که گرچه جنبش علیه پوتین ممکن است تغییر شکل دهد، اما ادامه خواهد

اعتراض کامیون‌داران روس در سن پترزبورگ

داشت.²⁷

رهبری

الکسی ناولنی، از زمان اعتراضات سال ۲۰۱۱ و ۲۰۱۲ به انتخابات پارلمانی و ریاست جمهوری، پیشگام مخالفان روسیه بوده است. او را «مردی که ولادیمیر پوتین را می‌ترساند» نامیده‌اند.²⁸ هر چند ناولنی نخستین کسی نبوده که فساد را هدف قرار داده، اولین کسی بوده که امکان حمایت فعال عمومی را فراهم کرده است.²⁹ به علاوه، برخلاف دیگر رهبران ضد پوتین، ناولنی نه ثروتمندی مشهور است و نه سیاستمداری تربیت شده در نظام مدیریتی فاسد دولتی. همانطوری که یک روس می‌نویسد: «ناولنی کسی است که علیه ساختار عظیم دولتی مبنی بر دزدی، دروغ، و اعمال غیرانسانی و غیراخلاقی بی‌شمار قد علم کرده.»³⁰

با افزایش طرفداران ناولنی، او را به چشم جایگزین محتمل پوتین می‌نگرند، البته عده‌ای نگران اعتقاد قلبی او به قومگرایی روسی هستند. در پاییز سال ۲۰۱۳، ناولنی بیست و هفت درصد آرای انتخابات شهرداری مسکو را به دست آورد - جایگاه دوم در مصاف با شهردار مورد حمایت پوتین که بسیار با اهمیت بود مخصوصاً که ناولنی در طول مدت تبلیغات از دسترسی به رسانه‌های عمومی محروم بود.³¹ اما اکنون کرملین شرکت احزاب مستقلی مانند حزب ناولنی را در انتخابات ممنوع کرده و با پرونده‌های قضایی که انگیزه سیاسی دارند سعی می‌کند او را خاموش سازد. دادگاه حقوق بشر اروپا اعلام کرده که در حداقل یکی از این پرونده‌ها دولت روسیه حق دسترسی به دادگاه عادلانه را در مورد ناولنی نقض کرده است.³² محکومیت‌های پی در پی اینچنینی ممکن است صلاحیت ناولنی را در شرکت در رقابت‌های سیاسی آینده خدشه‌دار کند. با این حال چنین اعمالی (از طرف دولت) خللی در فعالیت‌های سیاسی او ایجاد نکرده است.³³ در ماه دسامبر سال ۲۰۱۶ ناولنی رسماً اعلام کرد که قصد دارد در انتخابات هجدهم مارس ۲۰۱۸ با پوتین رقابت کند.³⁴

در خارج از روسیه، میخائیل خودورکوفسکی (Mikhail Khodorkovsky) و گری کاسپاروف (Garry Kasparov)، دو مخالف در تبعید، نیز از رهبران ضد پوتین هستند. خودورکوفسکی، یکی از ثروتمندترین مردان روسیه، در پی حمایت مالی از احزاب مخالف پوتین یک دهه در زندان به سر برد. پس از آزادی در سال ۲۰۱۳، به

اروپا گریخت و در اروپا موسسه روسیه آزاد را بنیاد نهاد که هدفش «کمک به نیروهایی در داخل روسیه است که ایدئولوژی مشترکی [با او] دارند و می‌توانند نمایندگان سیاسی در رژیم بعدی باشند.»³⁵ اما روس‌ها عمدتاً نسبت به کسانی که ثروت خود را در زمان «شوک درمانی» برای اصلاحات اقتصادی به دست آورده‌اند، یعنی دوره ای که میلیون‌ها نفر به فقر گرفتار شدند، بی‌اعتماد هستند.³⁶

گری کاسپاروف، قهرمان سابق شطرنج جهان، رهبری یک ائتلاف دیگر ضد پوتین را بر عهده دارد که در سال ۲۰۰۶ پایه گذاری شد. کاسپاروف نیز که یکی از مخالفان سرسخت پوتین است از ترس دستگیری در سال ۲۰۱۳ روسیه را ترک کرد. از آن زمان به «تندترین منتقد کرملین در غرب» تبدیل شده، و به سبب انتقادهایش از غرب که دست پوتین را در نوعی «کاپیتولاسیون اخلاقی و سیاسی» باز گذاشته بارها در تیتز خبرها قرار گرفته است.³⁷

گری کاسپاروف، قهرمان سابق شطرنج جهان، از مخالفان پوتین

با این حال، افراد مشهوری همچون کاسپاروف و خودورکوفسکی فقط بخشی از جریان مخالف پوتین هستند. با وجود مهاجرت پی در پی و قابل درک مخالفان از روسیه، بسیاری قصد دارند که در کشور باقی بمانند و مبارزه کنند. به گفته یکی از آنها: «اگر همسایه کاغذ دیواری و مبلمان بهتری داشته باشد، لازم نیست به آپارتمان آن‌ها نقل مکان کنید. باید سعی کنید خانه خودتان را اصلاح کنید، مگر نه؟ ما هم دقیقاً می‌خواهیم همین

کار را بکنیم.»³⁸

شرایط مدنی

روسیه پوتین کشوری است که رسانه‌هایش تحت کنترل شدید است، فساد و نابرابری اقتصادی فراگیر است، و مخالفان برجسته عناصر خارجی می‌خورند و با اتهامات واهی محاکمه، زندانی، و حتی ترور می‌شوند. کمی بعد از اینکه پوتین در سال ۲۰۱۲ به ریاست جمهوری رسید، دولت قوانینی را به تصویب رساند که موقعیت خود را در سرکوب تقویت کند. این قوانین شامل تغییراتی می‌شد از جمله مانند: تشدید مجازات قانون‌شکنی در اعتراضات؛ و ادار کردن سازمان‌های مردم‌نهاد به اینکه اگر کمک مالی خارجی دریافت می‌کنند خود را «عناصر خارجی» بدانند؛ جرم دانستن افترا؛ و بازتعریف جرم خیانت به وطن.³⁹ همزمان قوانین مبهم و قابل تفسیر دیگری علیه افرادی که تصویب شد تا قدرت دولت در مجازات کسانی که ابراز مخالفت می‌کنند بیشتر شود.

رسانه‌های تحت کنترل پوتین هم تبدیل به سلاحی شد که برای تقویت اهداف سیاسی کرملین و هجوم به مخالفان به کار می‌رود. اغلب رسانه‌ها را دولت یا متحدان پوتین در دست دارند و همگی مشخصاً به عنوان دستگاه تبلیغات دولتی کار می‌کنند.⁴⁰ یکی از مجریان خبر در کانال‌های دولتی می‌گوید: «اکنون هر کار پروپاگاندا در واقع ژورنالیسم است.»⁴¹ به خصوص از زمان حمله به اوکراین، رسانه‌های دولتی از توطئه غرب علیه روسیه یاد می‌کنند که قصد دارد «ملت روسیه را از صحنه تاریخ حذف کند» و با عنوان عناصر آمریکایی به مخالفان حمله می‌کنند – آن‌ها را «ستون پنجم» یا «خائن‌ان وطن» می‌خوانند.⁴² از آن جا که نود و چهار درصد مردم روسیه از طریق رسانه‌های دولتی به اخبار اوکراین دسترسی دارند، رسانه موجب ایجاد محیطی مسموم و تهاجمی

نشست مطبوعاتی ولادیمیر پوتین

نسبت به مخالفان شده است.⁴³

مخالفان نه تنها با انتقادهای شدید عمومی رو به رو هستند، خطر انتقام‌جویی سنگین دولت نیز تهدیدشان می‌کند. در سال ۲۰۱۲، سرگئی اودالتسوف (Sergei Udaltsov) ناراضی چپ‌گرا به تباری با دولت‌های خارجی برای به راه انداختن شورش متهم شد. مدرک این اتهام ویدئویی بی‌کیفیت بود که اودالتسوف را در جلسه‌ای محرمانه همراه سیاستمداران گرجی نشان می‌داد.⁴⁴ دو سال بعد اودالتسوف به چهار سال و نیم زندان محکوم شد. الکی نوالنی نیز به همین ترتیب با اتهام اختلاس -

کلاهبرداری - رو به رو شده و دو حکم حبس تعلیقی دریافت کرده است. درست همانند سرکوبی که در زمان شوروی وجود داشت، انتقامجویی دامنگیر خانواده‌های کنشگران نیز می‌شود؛ در سال ۲۰۱۴، دادگاه برادر ناولنی، اولگ، را به سه سال و نیم زندان محکوم کرد. وقتی حکم را در دادگاه قرائت کردند، ناولنی با چشمانی اشکبار فریاد زد: «چرا او را زندانی می‌کنید؟ این حقه کثیفی است. برای مجازات من؟» تحلیلگران بر این عقیده‌اند که این حکم به واقع «گروگانگیری اعضای خانواده» است.⁴⁵

زندان تنها پیامد مخالفت نبوده است. آنا پولیتکوسکایا (Anna Politkovskaya)، ژورنالیست مستقل در سال ۲۰۰۶ در خانه‌اش به ضرب گلوله به قتل رسید. ماه بعد الکساندر لیتوینکو (Alexander Litvinenko)، افسر امنیت فدرال، که دست به افشاکاری زده بود در لندن به علت مسمومیت جان باخت. سه سال بعد، جسد ناتالیا استمیروا (Natalia Estemirova)، فعال حقوق بشر در صندوق عقب ماشینی پیدا شد، و سرگی ماگنیتسکی (Sergei Magnitsky) که به خاطر افشاکاری در بازداشت بود به علت مضروب شدن جان سپرد. با این حال، قتل بوریس نمتسف در سال ۲۰۱۴ اوضاع را دگرگون کرد. یکی از کنشگران می‌گوید: «مدت‌ها به اتهام، افترا، و حتی ضرب و شتم عادت داشتیم، اما حالا مسئله کاملاً جدی شده. همگی در جنگلی تاریک هستیم، و کسی که با پوتین مخالفت کند در خطر است.»⁴⁶

شمع، گل، و پیام‌های مردمی در محل ترور بوریس نمتسف

دولت حتی از مردم معمولی روسیه هم که در جنبش مخالفت فعالیتی ندارند درس عبرت می‌سازد و اختاریه‌هایی می‌فرستند حاکی از اینکه اعتراضات در روسیه پوتین تحمل نخواهد شد. در تظاهرات عصر روز مراسم تحلیف پوتین در ماه می ۲۰۱۲ ششصد نفر دستگیر شدند و در ادامه دادگاه‌های زنجیره‌ای و صدور احکام زندان به راه افتاد. یک وکیل حقوق بشر می‌گوید: «مردم را از گروه‌های سنی متفاوت، اقشار متفاوت، شغل‌های متفاوت انتخاب کرده بودند تا هر یک از مردم روسیه خود را در آن دادگاه پشت میله‌ها حس کند. گناهکار بودن یا بیگناهی افراد بی‌اهمیت بود. قصد مهار تمامی جامعه بود و پیام کاملاً واضح: هر کسی در تظاهرات شرکت کند عاقبتش همین است.»⁴⁷

پیام و مخاطب

در حالی که کنشگران لیبرال و برآمده از طبقه متوسط در مسکو بیشتر گرایش دارند بر «ایده‌های مجرد، همچون آزادی و ارزشمندی آدم‌ها» تمرکز کنند، ساکنان محافظه‌کار مناطق میانی روسیه پیام خود را طوری تنظیم می‌کنند که با مسائل زندگی روزمره مردم پیوند داشته باشد.⁴⁸ یکی از کنشگران محیط زیست می‌گوید: «واداشتن مردم به فعالیت در زمینه سلامت خود یا فرزندان‌شان ساده‌تر است. فعالیت برای مفاهیم مجرد، حتی تقلب در انتخابات، سخت است.»⁴⁹

اینترنت به واقع ابزاری قدرتمند در بالابردن آگاهی عمومی از مسائل سیاسی و گردهم آوردن کنشگران است. یکی از آنها می‌گوید: «قبل از این همگی از هم دور بودیم، راهی نداشتیم که بفهمیم حرف‌های تلویزیون صحیح است یا نه. اکنون تقریباً هر خانه روستایی به اینترنت دسترسی دارد. سازماندهی بسیار ساده‌تر شده.»⁵⁰ کارزار مبارزه با ساخت بزرگراهی در جنگل‌های باستانی در شهر خیمکی (Khimki)، و متعاقب آن متوقف شدن پروژه، نشان داد که کنشگری آنلاین چه تاثیری بر تسهیل اعتراضات دارد. یکی از رهبران این کارزار می‌گوید: «جنبش اعتراضی برای من از اینجا جدی شد.» - شاهدی بر این که مردم معمولی روسیه هم می‌توانند تغییر ایجاد کنند.⁵¹

رسانه‌های اجتماعی و وبلاگ‌ها ابزارهایی کلیدی بودند که مخالفان در طراحی اعتراضات علیه تقلب در انتخابات پارلمانی ماه دسامبر ۲۰۱۱ به کار بردند. یکی از کاربران لایوژورنال (LiveJournal)، محبوب‌ترین پلتفرم وبلاگ‌نویسی در روسیه، بود که استفاده از نماد روبان سفید را پیشنهاد داد و استفاده از آن به

سرعت پذیرفته و فراگیر شد.⁵² سپس ایلیا یاشین (Ilya Yashin) قراری روی فیسبوک اعلام کرد که به تظاهراتی عظیم در میدان بولوتنایا (Bolotnaya) در مسکو تبدیل شد.⁵³ نه تنها تقلب در انتخابات از طریق اینترنت، مثلاً نقشه دیجیتال گولوس (Golos)، به آگاهی عموم رسید، حرکات عظیم پس از آن نیز از طریق ابزارهای دیجیتالی هماهنگ شد.

روبان سفید به سرعت به نماد اتحاد در اعتراض‌های روسیه تبدیل شد. کرملین نیز از قدرت اینترنت آگاه است، و در واکنش، فهرست سیاهی از وبسایت‌های ممنوعه تهیه کرده و تمامی توزیع کنندگان خدمات اینترنتی در روسیه موظف شده‌اند به سازمان‌های امنیت ملی دسترسی «در پشتی» ارائه کنند.⁵⁴ قانونی که در سال ۲۰۱۵ تصویب شد شرکت‌های پردازش داده شخصی شهروندان روسیه را موظف می‌کند داده‌ها را روی سرورهای محلی ذخیره کنند - ناظران عقیده دارند این حرکت زیر نظر گرفتن شهروندان را برای دولت روسیه آسان‌تر می‌کند.⁵⁵ در حالی که کرملین شرکت‌هایی نظیر توئیتر، گوگل، و فیسبوک را برای ارائه اطلاعات تحت فشار قرار می‌دهد، از اینترنت به عنوان ابزار پروپاگاندا استفاده می‌کند و حتی ارتشی از «اوباش اینترنتی» تشکیل داده که کارشان پخش پیام‌های طرفدار پوتین در بخش نظرات وبسایت‌های خبری انگلیسی زبان است.⁵⁶

با این حال سرکوب پوتین نتوانسته مانع از راه یافتن این پیام به وجدان ملی شود: توصیف ناوالنی از روسیه متحد به عنوان «حزب دزدان و کلاهبرداران»؛ این اشاره که فی‌البداهه و در جریان مصاحبه‌ای رادیویی در ماه فوریه ۲۰۱۵ بیان شد، به سرعت به شعاری تبدیل شد که نه تنها اعتبار حزب حاکم را از بین می‌برد، بلکه نگرش عموم مردم را نیز به صورت فشرده بیان می‌کرد. در عرض دو سال اکثریت مردم روسیه به این باور رسیدند که توصیف ناوالنی از حزب بسیار درست بوده است.⁵⁷

فعالیت‌های خارج از کشور

با تلاش کنشگران برای آگاه‌سازی جهانیان از سرکوب پوتین، مبارزه با او به خارج از مرزهای روسیه رسیده است. مثلاً گروه پانک راک شورش دخترها یا «پوسی رایت» (Pussy Riot) موفق شد توجه جهانی را به دادگاهی نمایشی جلب کند که اعضای گروه به خاطر حرکت اعتراضی خود در کلیسای «مسیح نجات بخش» مسکو (فوریه ۲۰۱۲) محاکمه شدند. این گروه به حمایت همه‌جانبه کیریل یکم، اسقف اعظم کلیسای ارتدکس روسیه، از ریاست جمهوری پوتین و توصیف او از پوتین به عنوان «معجزه خداوند» اعتراض کرده بود. به گفته همسر یکی از اعضای گروه، «پوسی رایت دستگاهی است که در دل رسانه جا گذاری شده. این دستگاه برای جلب توجه غرب به آنچه در روسیه پوتین می‌گذرد طراحی شده، و در کارش موفق بوده است»⁵⁸.

اعتراض پوسی رایت در میدان سرخ مسکو

کنشگران روس برای انتشار پیامشان به خارج از کشور نیز سفر می‌کنند. گروهی از افراد شاخص، منجمله بوریس نمتسف، یوگنی چریکوا (Yevgenia Chirikova)، و ولادیمیر کارا-مورزا (Vladimir Kara-Murza) با پشتکار بالا از طریق لابی‌گری برای تصویب شدن ماگنیتسکی در کنگره آمریکا تلاش کردند. این قانون که در اواخر سال ۲۰۱۲ به تصویب رسید، موجب مسدود شدن دارایی و جلوگیری از صدور ویزا برای افراد مسئول در مرگ سرگئی ماگنیتسکی می‌شود.⁵⁹ دولت روسیه برای مقابله به مثل، فرزندخواندگی کودکان روسی از طرف آمریکایی‌ها را ممنوع ساخت و جلوگیری از ورود برخی از مقامات آمریکایی به روسیه را به اتهام نقض حقوق بشر به تصویب رساند.

سناتور بن کاردین از تصویب قانون بین‌المللی مسئولیت حقوق بشری ماگنیتسکی حمایت کرد.

کنشگران خارج از روسیه نیز به مبارزه پیوسته‌اند. مثلاً اوکراینی‌ها چندین پروژه آنلاین برای خنثی کردن پروپاگاندای رسانه‌های روسیه راه انداخته‌اند: وبسایت «جلوی خبر جعلی را بگیر» یا «استاپ فیک» (StopFake) و نیز «بازرسی خبر جعلی» یا «فیک کنترل» (FakeControl) اخبار ساختگی روسی را گردآوری و ترجمه می‌کنند، و واقعیت امر را بررسی و گزارش می‌کنند. این اخبار را رسانه‌های روسیه با استفاده از شبکه‌های اجتماعی به صورت انبوه و در قالب دروغ پراکنی منتشر می‌کنند. کنشگران روس این گونه تلاش‌ها را به چشم تحسین می‌نگرند. یکی از آنها می‌گوید: «خوب است که اوکراینی‌ها دروغ و تبلیغات ما را پیدا کرده مداوماً بر ملا می‌کنند.»⁶⁰

روس‌ها و اوکراینی‌هایی که خارج از وطن خود زندگی می‌کنند نیز بخشی از جنبش ضد پوتین هستند و از موسسات محلی در کشورهای میزبان خود می‌خواهند به اشخاص طرفدار پوتین امکانات ندهند. مثلاً در ماه اکتبر ۲۰۱۴، وقتی دو خواننده روس و حامی سیاست‌های پوتین در اوکراین برای برگزاری کنسرت به لندن رفته بودند، روس‌ها و اوکراینی‌ها کارزاری اعتراضی به راه انداختند و آن‌ها را «ابزار تبلیغاتی دولت روسیه که پیمان‌های بین‌المللی را زیر پا می‌گذارد» خواندند.⁶¹ با اینکه کنسرت لندن اجرا شد، اما کارزاری مشابه در کانادا به موفقیت رسید. ارکستر سمفونیک تورنتو والنیتینا لیسیتسا (Valentina Lisitsa) پیانیست روس را از برنامه کنسرت‌های ماه آوریل ۲۰۱۵ خود حذف کرد چون کنشگران توجه عموم را به توثیق‌های او که با تبلیغات روسیه همسو بود جلب کردند؛ در آن توثیق‌ها او اوکراین را تحت کنترل نازی‌ها توصیف کرده بود.⁶²

جنبش علیه پوتین با سرکوبی روزافزون رو به رو است، با این حال خللی در عزم این کنشگران برای مبارزه ایجاد نشده است. یکی از آنها می‌گوید: «همیشه اقلیت است که تاریخ می‌سازد.»⁶³ ناولنی عزم جنبش را به ادامه مبارزه در این بیان خود به‌خوبی منعکس کرده است: «من هم مانند هر کسی که در سیاست اپوزیسیون روسیه نقش دارد، می‌دانم که دولت پوتین حدی نمی‌شناسد و چیزی جلودارش نیست. این را می‌دانم، اما نمی‌ترسم.»⁶⁴

بیشتر بیاموزیم

اخبار و تحلیل

Bennetts, Marc. "How Putin Tried and Failed to Crush Dissent in Russia." *Newsweek*. Feb. 26, 2016. Accessed Nov. 4, 2016, at <<http://www.newsweek.com/russia-world-putin-yanukovych-ukraine-maidan-430639>>.

Dougherty, Jill. "How the Media Became One of Putin's Most Powerful Weapons." *The Atlantic*. April 21, 2015. Accessed Nov. 4, 2016, at <<http://www.theatlantic.com/international/archive/2015/04/how-the-media-became-putins-most-powerful-weapon/391062>>.

Gessen, Masha. "Alexey Navalny's Very Strange Form of Freedom." *The New Yorker*. Jan. 15, 2016. Accessed Nov. 4, 2016, at <<http://www.newyorker.com/news/news-desk/alexey-navalnys-very-strange-form-of-freedom>>.

Ioffe, Julia. "Net Impact: One man's cyber-crusade against Russian corruption." *The New Yorker*. April 4, 2011. Accessed Nov. 4, 2016, at <<http://www.newyorker.com/magazine/2011/04/04/net-impact>>.

Reitman, Janet. "Putin Clamps Down: A Chilling Report from Moscow." *Rolling Stone*. April 30, 2014. Accessed Nov. 4, 2016, at <<http://www.rollingstone.com/culture/news/putin-clamps-down-a-chilling-report-from-moscow-20140430>>.

کتاب

Bennetts, Marc. *I'm Going to Ruin Their Lives: Inside Putin's War on Russia's Opposition*. London: Oneworld Publications, 2016.

Greene, Samuel A. *Moscow in Movement: Power and Opposition in Putin's Russia*. Palo Alto: Stanford University Press, 2014.

Soldatov, Andrei and Irina Borogan. *The Red Web: The Struggle Between Russia's Digital Dictators and the New Online Revolutionaries*. New York: PublicAffairs, 2015.

Multimedia

Applebaum, Anne. "Putinism: The Ideology." *Tavaana*. Feb. 12, 2013. Accessed Nov. 4, 2016, at <<https://tavaana.org/en/content/putinism-ideology>>.

تصویرها

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vladimir Putin and Dmitry Medvedev 9 May 2012 -2.jpeg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Vladimir_Putin_and_Dmitry_Medvedev_9_May_2012_-2.jpeg)

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Rospil-screenshot.png>

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:VOA-Crimea-unmarked-soldiers.jpg>

<https://www.flickr.com/photos/fsadykov/25152766283>

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kasparov-29.jpg>

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366>

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:There are flowers and candles near the site of the murder of Boris Nemtsov.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:There_are_flowers_and_candles_near_the_site_of_the_murder_of_Boris_Nemtsov.jpg)

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:White ribbons - a symbol of protest. \(7366075772\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:White_ribbons_-_a_symbol_of_protest._(7366075772).jpg)

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pussy Riot at Lobnoye Mesto on Red Square in Moscow - Denis Bochkarev.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Pussy_Riot_at_Lobnoye_Mesto_on_Red_Square_in_Moscow_-_Denis_Bochkarev.jpg)

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ranking_Member_Cardin_Delivers_Opening_Statement_to_Secretary_Kerry_Amid_Testimony_Before_Senate_Foreign_Relations_Committee_About_Obama_Administration%27s_2017_Budget_\(24848690999\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ranking_Member_Cardin_Delivers_Opening_Statement_to_Secretary_Kerry_Amid_Testimony_Before_Senate_Foreign_Relations_Committee_About_Obama_Administration%27s_2017_Budget_(24848690999).jpg)

¹ Marc Bennetts, *I'm Going to Ruin Their Lives: Inside Putin's War on Russia's Opposition* (London: Oneworld Publications, 2016), 78 (1630).

² *Ibid.*, 44 (919).

³ *Ibid.*, 78 (1630).

⁴ *Ibid.*, 79 (1650).

⁵ *Ibid.*, 80-81 (1664-82).

⁶ *Ibid.*, 79 (1645).

⁷ *Ibid.*, 90 (1883).

⁸ *Ibid.*, 200 (4150).

⁹ Marc Bennetts, *Kicking the Kremlin: Russia's New Dissidents and the Battle to Topple Putin* (London: Oneworld Publications, 2014), 86-7.

¹⁰ *Ibid.*, 69

¹¹ Andrei Soldatov and Irina Borogan, *The Red Web: The Struggle Between Russia's Digital Dictators and the New Online Revolutionaries* (New York: PublicAffairs, 2015), 233.

¹² Bennetts, *Kicking the Kremlin*, 71.

¹³ Julia Ioffe, "Net Impact," *The New Yorker*, April 3, 2011, accessed Nov. 4, 2016, at <<http://www.newyorker.com/magazine/2011/04/04/net-impact>>.

¹⁴ Soldatov and Borogan, *The Red Web*, 265.

¹⁵ Grigory Melkonyants, "Russia's vote forgers will not go unpunished," *The Guardian*, Dec. 7, 2011, accessed Nov. 4, 2016, at <<http://www.theguardian.com/commentisfree/2011/dec/07/russia-vote-forgers-unpunished>>.

¹⁶ Bennetts, *Kicking the Kremlin*, 269.

¹⁷ Melkonyants, "Russia's vote forgers will not go unpunished."

¹⁸ Ilaria Parogni, "Grave hunters are out to prove that Russian soldiers are fighting (and dying) in Ukraine," *Quartz*, June 4, 2015, accessed Nov. 4, 2016, at <<http://qz.com/419370/grave-hunters-are-out-to-prove-that-russian-soldiers-are-fighting-and-dying-in-ukraine/>>.

¹⁹ "Cargo 200" is Russian military terminology for casualties as they are transported from the battlefield.

²⁰ "Russian Activists: Fresh Graves of Soldiers Killed in Ukraine Found," *Radio Free Europe/Radio Liberty*, May 20, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.rferl.org/content/russia-graves-soldiers-killed-in-ukraine/27027290.html>>.

²¹ Ryan Rifai, "Activists geolocate Russian soldiers on ground in Syria," *Al Jazeera*, Nov. 8, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.aljazeera.com/news/2015/11/activists-geolocate-russian-soldiers-ground-syria-151108135416902.html>>; Tony Wesolowsky and Mark Krutov, "Activist Says Russia Using 'Hybrid Warfare' in Syria," *Radio Free Europe/Radio Liberty*, Nov. 11, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.rferl.org/content/russia-syria-cybersleuth-hybrid-warfare/27358490.html>>.

²² Bennetts, *I'm Going to Ruin Their Lives*, 237 (4927).

²³ Marc Bennetts, "Meet the Russian Eco-Activist Who Stood Up to the Kremlin," *Vocativ*, July 7, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.vocativ.com/world/russia/meet-russian-eco-activist-run-putin/>>.

²⁴ Marc Bennetts, "Cossacks on the run to protect nature," *Politico*, July 5, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.politico.eu/article/russia-environmental-protest-cossacks/>>.

²⁵ Marc Bennetts, "Russian truckers protest road tax as Putin's base defects amid economic woes," *The Washington Times*, Jan. 17, 2016, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.washingtontimes.com/news/2016/jan/17/vladimir-putins-base-defects-amid-russia-economic-/?page=all>>.

²⁶ "Applying the Brakes to a Russian Truckers' Protest," *Stratfor*, Feb. 19, 2016, accessed Nov. 7, 2016, at <<https://www.stratfor.com/analysis/applying-brakes-russian-truckers-protest>>.

-
- ²⁷ Michael Birnbaum, "As energy prices drop, ordinary Russians are protesting," *The Washington Post*, March 13, 2016, accessed Nov. 7, 2016, at <https://www.washingtonpost.com/world/europe/as-energy-prices-drop-ordinary-russians-are-protesting/2016/03/12/acfb4c26-e563-11e5-a9ce-681055c7a05f_story.html>.
- ²⁸ Matthew Kaminski, "The Man Vladimir Putin Fears Most," *The Wall Street Journal*, March 2, 2012, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.wsj.com/articles/SB10001424052970203986604577257321601811092>>.
- ²⁹ Bennetts, *I'm Going to Ruin Their Lives*, 60 (1247).
- ³⁰ *Ibid.*, 74 (1542).
- ³¹ *Ibid.*, 211 (4378).
- ³² Nataliya Vasilyeva, "Russian opposition leader Navalny's case sent for retrial," *The Seattle Times*, Nov. 16, 2016, accessed Jan. 24, 2017, at <<http://www.seattletimes.com/nation-world/russian-opposition-leader-navalnys-case-sent-for-retrial/>>.
- ³³ Roland Oliphant and Charlotte Krol, "Russian opposition leader Alexei Navalny announces bid for the Kremlin in 2018 presidential election," *The Telegraph*, Dec. 13, 2016, accessed Jan. 24, 2017, at <<http://www.telegraph.co.uk/news/2016/12/13/russian-opposition-leader-alexei-navalny-announces-bid-kremlin/>>.
- ³⁴ Howard Amos, "Russian opposition leader Navalny announces presidential bid," *Associated Press*, Dec. 13, 2016, accessed Jan. 24, 2017, at <<https://apnews.com/147dd51bc6c04107901952fe89dd13f2>>.
- ³⁵ Ivan Kolpakov, "'I'm not trying to climb to the top: Meduza's interview with Mikhail Khodorkovsky," *Meduza*, May 6, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<https://meduza.io/en/feature/2015/05/06/i-m-not-trying-to-climb-to-the-top>>.
- ³⁶ Shaun Walker, "Russia's opposition: Who is left to take on Vladimir Putin?" *The Guardian*, March 1, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.theguardian.com/world/2015/mar/01/russias-opposition-who-is-left-to-take-on-vladimir-putin>>.
- ³⁷ Erich Follath, "Interview with Garry Kasparov: 'Putin Needs Wars to Legitimize His Position,'" *Der Spiegel*, Nov. 10, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.spiegel.de/international/world/garry-kasparov-interview-putin-needs-wars-a-1061942.html>>.
- ³⁸ Bennetts, *I'm Going to Ruin Their Lives*, 256 (5324).
- ³⁹ *Ibid.*, 145 (3024).
- ⁴⁰ Timothy Heritage, "Independent media battle on in Putin's Russia," *Reuters*, July 30, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-russia-media-insight-idUSKCN0Q40HI20150730>>.
- ⁴¹ Glenn Kates, "Russia's Media Machine Looks West," *Radio Free Europe/Radio Liberty*, Dec. 29, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.rferl.org/content/russia-media-machine-looks-west/26767603.html>>.
- ⁴² Stephen Ennis, "Russian media learn to love the bomb," *BBC*, Feb. 23, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.bbc.com/news/world-europe-31557254>>. Joshua Yaffa, "Putin's new war on 'traitors,'" *The New Yorker*, March 28, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.newyorker.com/news/news-desk/putins-new-war-on-traitors>>.
- ⁴³ Gabrielle Tetrault-Farber, "Poll Finds 94% of Russians Depend on State TV for Ukraine Coverage," *The Moscow Times*, May 12, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.themoscowtimes.com/news/article/poll-finds-94-of-russians-depend-on-state-tv-for-ukraine-coverage/499988.html>>.
- ⁴⁴ Marc Bennetts, "Was This Man Framed by Vladimir Putin?" *Vocativ*, Feb. 5, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.vocativ.com/world/russia/man-framed-vladimir-putin/>>.
- ⁴⁵ David M. Herszenhorn, "Aleksi Navalny, Putin Critic, Is Spared Prison in a Fraud Case, but His Brother Is Jailed," *The New York Times*, Dec. 30, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.nytimes.com/2014/12/31/world/europe/aleksei-navalny-convicted.html>>.
- ⁴⁶ Bennett, *I'm Going to Ruin Their Lives*, 239 (4969).
- ⁴⁷ Fred Weir, "How one Russian became an object lesson for all would-be protesters," *The Christian Science Monitor*, Dec. 31, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.csmonitor.com/World/Europe/2015/1231/How-one-Russian-became-an-object-lesson-for-all-would-be-protesters>>.
- ⁴⁸ Bennetts, "Cossacks on the run to protect nature."
- ⁴⁹ Bennetts, *I'm Going to Ruin Their Lives*, 191 (3976).
- ⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ Bennetts, *Kicking the Kremlin*, 64.

⁵² Soldatov and Borogan, *The Red Web*, 281.

⁵³ *Ibid.*, 279.

⁵⁴ "Knowledge is power: How the Kremlin controls the Russian internet," *The Economist*, Sept. 12, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.economist.com/news/books-and-arts/21664053-how-kremlin-controls-russian-internet-knowledge-power>>. AND Sarah Steffen, "Russia tightens Internet controls, makes it easier to spy on citizens, critics say," *Deutsche Welle*, Sept. 2, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.dw.com/en/russia-tightens-internet-controls-makes-it-easier-to-spy-on-citizens-critics-say/a-18690498>>.

⁵⁵ Steffen, "Russia tightens Internet controls, makes it easier to spy on citizens, critics say."

⁵⁶ Max Seddon, "Documents Show How Russia's Troll Army Hit America," *BuzzFeed News*, June 2, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.buzzfeed.com/maxseddon/documents-show-how-russias-troll-army-hit-america#.dlbXbNyLX>>.

⁵⁷ *Ibid.*, 66.

⁵⁸ Bennetts, *I'm Going to Ruin Their Lives*, 123 (2560).

⁵⁹ Vladimir Kara-Murza, "The Return of Stalinist 'Justice,'" *Institute of Modern Russia*, Oct. 6, 2012, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://imrussia.org/en/analysis/law/312-the-return-of-stalinist-justice>>.

⁶⁰ Tetyana Lokot, "Ukraine's Activists Debunk Russian Myths on Crimea," *Global Voices*, March 5, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<https://globalvoices.org/2014/03/05/ukraines-activists-debunk-russian-myths-on-crimea/>>.

⁶¹ Luke Harding, "Anti-Putin campaigners urge Downing Street to bar Russian singers from UK," *The Guardian*, Oct. 15, 2014, accessed Nov. 7, 2016, at <<http://www.theguardian.com/world/2014/oct/15/anti-putin-campaigners-downing-street-russian-singers-valeriya-iosif-kobzon>>.

⁶² "Ukrainian Pianist Cut From Toronto Symphony Gig Because of Tweets," *The Canadian Press*, April 7, 2015, accessed Nov. 7, 2016, at <http://www.huffingtonpost.ca/2015/04/07/valentina-lisitsa-toronto-symphony_n_7016732.html>.

⁶³ Bennetts, *I'm Going to Ruin Their Lives*, 255 (6630).

⁶⁴ Ebel, Francesca. "Alexei Navalny, Russian dissident in winter."